

YENİLENEBİLİR ENERJİ HABERLERİNDE REGÜLASYON ve FİNANSMAN ÖNE ÇIKIYOR

Barış Gençer Baykan*

Yönetici Özeti

Yenilenebilir enerjiler, gerek fosil yakıtların tükeneceği öngörüsü gerekse de iklim değişikliği ile mücadeledeki rolü sebebiyle son dönemde daha çok gündeme geliyor. Yazılı basın da yenilenebilir enerjilere artan bir ilgiyle yaklaştığını gözlemleniyor. 2000-2010 arasında Hürriyet, Zaman ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde yenilenebilir enerji haberlerinin yıllar içinde dağılımını ve hangi konular üzerinden işlendiğini inceledik. 2000'li yılların başında sadece bir kaç habere konu olan yenilenebilir enerjiler, 2005 yılından itibaren gazetelerde daha sık ele alınmaya başlanmış. Üç gazetede yere verilen toplam 2284 yenilenebilir enerji haberininin yaklaşık yarısı ekonomi sayfalarında yer almış. Haber içeriklerine yakından bakıldığında yenilenebilir enerjilerin regülasyonu ve finansmanı öne çıkan konular olmakla beraber, uluslararası ilişkilerden iklim değişikliğine, bölgesel kalkınmadan siyasete kadar çok geniş bir yelpazede ele alındığı görülüyor. Hürriyet ve Sabah, finansman konusuna ağırlık verirken Zaman'da regülasyon haberleri daha çok yer alıyor.

Medyada yenilenebilir enerji

Yenilenebilir enerjiler, gerek fosil yakıtların tükeneceği öngörüsü gerekse de iklim değişikliği ile mücadeledeki rolü sebebiyle son dönemde dünyada ve Türkiye'de daha çok gündeme geliyor. Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığı, fosil yakıtların kullanılmasıyla seragazi emisyonlarının hızla artması, cari açığın yaklaşık yüzde 70'inin enerjiden kaynaklanması ve ülkenin güneş ve rüzgardaki potansiyeli yenilenebilir enerjileri önemini artırıyor. Son yıllarda yazılı ve görsel basının yenilenebilir enerji kaynaklarına artan bir ilgiyle yaklaştığını gözlemliyoruz. Bu çerçevede 2000-2010 yılları arasında yenilenebilir enerji haberlerinin medyada ne sıklıkla ve ne şekilde yer aldığı, hangi konular üzerinden işlendiği ve yıllar içindeki dağılımını incelemek için Hürriyet, Zaman ve Sabah gazetelerinin internet sitelerinde bir tarama yaptık. Gazetelerin web arşivinde "yenilenebilir enerji" kelimeleriyle arama yaptıktan sonra çıkan haberleri inceleyerek gazetelerin editöryal sınıflandırmalarında ayrı şekilde haberin içeriğine göre bir sınıflandırmaya gittik. Taramayı bu üç gazete üzerinden ele almamızın başlıca nedenleri web sitelerinin izlenme oranları, ayrı medya gruplarına ait olmaları ve internet sitelerinin teknik olarak bu şekilde bir tarama yapmaya uygun olmasıydı. Bu araştırma değerlendirilirken haberlerin, gazetelerin web arşivlerindeki haber arama kısıtları ve kodlamadaki muhtemel çakışmalar göz önünde bulundurulmalıdır.

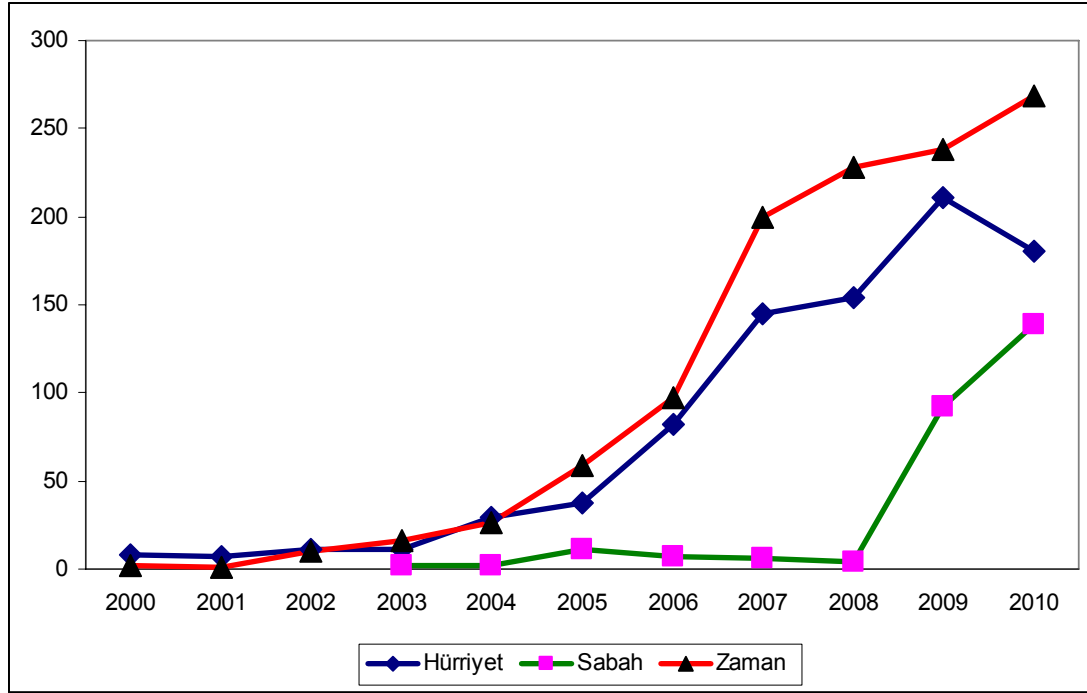
Yasal düzenlemeyle yenilenebilir enerji haberleri artıyor

2000-2010 arasında Hürriyet, Zaman ve Sabah gazetelerinde yenilenebilir enerjiler ile ilgili toplam 2284 haber yayınlanmış. Zaman 1146 haber ile ilk sırayı alırken Hürriyet'te 875 ve Sabah'ta 263 haber yayınlanmış. Şekil 1'de görülebileceği üzere 2000 ile 2003 arasında üç

* Ar. Gör. Barış Gençer Baykan, betam, baris.baykan@bahcesehir.edu.tr

gazetede de yenilenebilir enerji haberleri çok az yer bulurken 2004 yılında Türkiye'de Yenilenebilir Enerji Kanunu'nun ilk defa gündeme gelmesiyle konuya ilgi artarken ve yasal düzenlemelerle ilgili haberler de de artış olmuştur. Hürriyet ve Zaman gazeteleri 2004 yılından itibaren yenilenebilir enerji haberlerine daha çok yer verirken Sabah gazetesinde ancak 2009 yılından itibaren yatırımların artmasıyla yenilenebilir enerji haberlerinin sayısında bir artış gözlemleniyor. 2000'lerin ilk yıllarına dair taramadaki az sayıda yenilenebilir enerji haberininin yasal düzenlemelerin ve yatırımlarının az olmasından kaynaklanabileceği gibi gazetelerin internet baskılarının da yeteri kadar gelişmiş olmadığını ve tüm haberlerin web ortamına aktarılmadığı söylenebilir. İlgili haberler genelde yenilenebilir enerji kaynaklarının tümünü kapsar şekilde ele alınsa da rüzgar ve güneşin diğerlerine (jeotermal, dalga, git-gel ve biyokütle) göre öne çıktığını söyleyebiliriz. Haberlerde öne çıkan aktörlere baktığımızda Enerji Bakanları ve bürokratları, Enerji Piyasası Denetleme Kurulu yetkilileri, yenilenebilir enerji alanında yatırım yapan şirketlerin temsilcileri, TBMM Enerji Komisyonu'nda görevli milletvekilleri, uluslararası yatırımcılar, banka ve diğer kredi kuruluşlarının temsilcilerini ve daha az oranda bilim insanlarını ve çevre ve enerji konularında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin temsilcilerini görüyoruz.

Şekil 1: 2000-2010 arasında Hürriyet, Zaman ve Sabah'ta yenilenebilir enerji haberleri

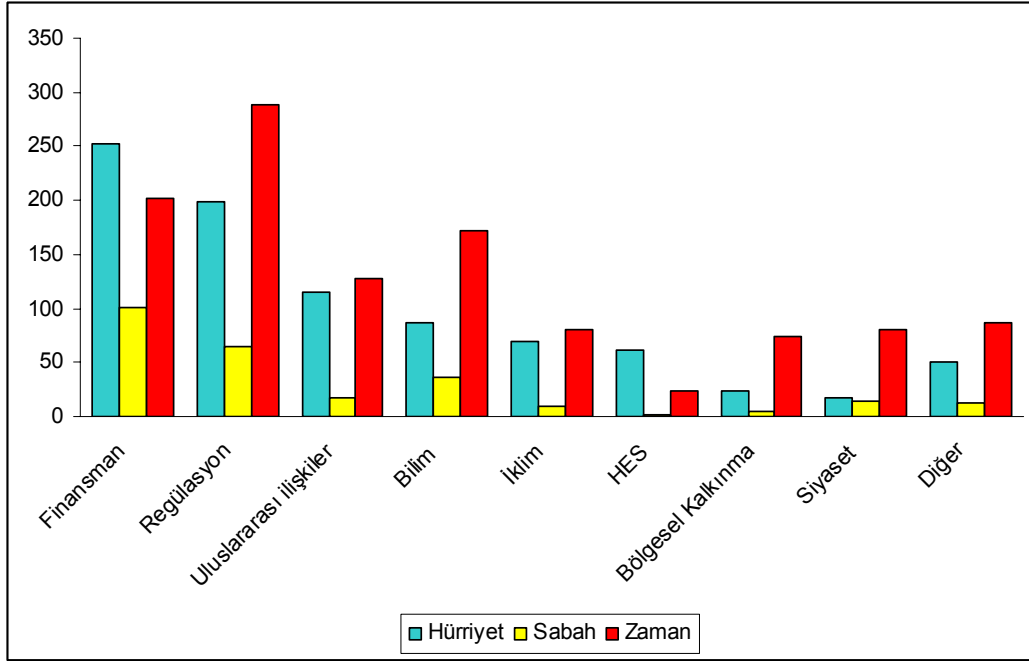
Regülasyon ve Finansman öne çıkıyor

Üç gazetede ki Yenilenebilir Enerji haberlerinin yaklaşık yarısı ekonomi sayfalarında yer alıyor. Hürriyet'teki tüm yenilenebilir enerji haberlerinin yüzde 43'ü, Zaman'da, yüzde 52'si ve Sabah'ta yüzde 63'ü. Haberlerin içeriğini incelediğimizde ekonomik boyutun yanısıra çok geniş bir yelpazede değerlendirmeler yapıldığını gözlemliyoruz. 2000-2010 yılında üç gazetede yer alan 2284 yenilenebilir enerji haberini 9 ayrı kategoride "Regülasyon, Finansman, Uluslararası İlişkiler, Bilim-Teknoloji, İklim Değişikliği, HES'ler, Siyaset, Bölgesel Kalkınma ve Diğer" sınıflandırdık. Yenilenebilir enerjilerin regülasyonu ve finansmanı konuları toplam haberlerin yüzde 48'ini oluşturuyor.

Regülasyon: Yenilenebilir Enerjiler ile ilgili ilk düzenlemeler 2004 yılında gündeme geliyor. 2005 yılında "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun"

kabul ediliyor. Kanunun amacı "elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımının yaygınlaştırılması, bu kaynakların güvenilir, ekonomik ve kaliteli biçimde ekonomiyeye kazandırılması, kaynak çeşitliliğinin artırılması, sera gazı emisyonlarının azaltılması, atıkların değerlendirilmesi, çevrenin korunması ve bu amaçların gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan imalat sektörünün geliştirilmesi" olarak belirtiliyor. Diğer yandan bu yasa destekleme mekanizmalarını ve alım garantilerini içermiyordu. 2009 yılında kanunda değişiklikler yapılması TBMM gündemindeyken teklif geri çekildi. Aralık 2010'da kabul edilen bir yasa ile yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten tesisler için öngörülen destekleme mekanizmalarında güneş, rüzgar, jeotermal ve biyokütle için fiyatlar belirlendi. Şekil 2'de göüleceği üzere web arşivlerini taradığımız üç gazetede en çok Zaman'da yenilenebilir enerjiler ile ilgili yasal düzenlemelere yer verilmiş.

Şekil 2: Hürriyet, Zaman ve Sabah'taki yenilenebilir enerji haberlerinin konulara göre dağılımı

Finansman: Yenilenebilir enerjilerin finansmanı konusu, regülasyonların ardından her üç gazetenin de en çok yer verdiği başlık olarak öne çıkıyor. Özellikle ekonomi sayfalarında yenilenebilir enerjilere yatırım yapacak yerli ve yabancı şirketlerin haberleri yer alıyor. Yenilenebilir enerjiler şirketlerin stratejik büyüme alanlarında biri haline geldiği gözlemleniyor. Sektördeki yatırımlarını büyüten veya farklı sektörlerden yenilenebilir enerji sektörüne giren şirketlerin haberleri yapılıyor. Yerli ve yabancı şirketlerin yatırım ortaklıkları da ele alınan konulardan bir diğeri. Uluslararası ve ulusal yatırımcıların, bankaların ve diğeri kredi kuruluşlarının Türkiye'deki yenilenebilir enerji projelerine kredi sağlaması da haber oluyor. Burada dikkat çeken nokta yenilenebilir enerjilerin finansmanının yenilenebilir enerjilerle ilgili düzenlemelerle birlikte ele alınması. Yerli ve yabancı şirketler pazarın oluşması ve yatırımların hayata geçmesi için ilgili yasal düzenlemelerin yapılmasını, dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi bir teşvik mekanizmasının devreye sokulmasını talep etmeleri haberlere konu oluyor. Ayrıca çevreci sivil toplum kuruluşlarının nükleer enerjinin ve fosil yakıtların desteklenmesinin sona erdirilmesini ve yenilenebilir enerjilerle ilgili teşviklerin hayata geçirilmesini istemeleri gazetelerde haber konusu ediliyor. 2005 yılından 2010'a kadar teşvik mekanizmalarının ve alım garantilerinin yasallaşmaması bu alana gelecek yatırımların önündeki en büyük engel olarak değerlendiriliyor. İncelediğimiz üç gazete arasında yenilenebilir enerjilerin finansmanı konusuna en çok Hürriyet gazetesinin yer verdiğini görüyoruz.

Uluslararası İlişkiler: Yenilenebilir enerjiler ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerine de konu olmaya başlıyor. Gerek ticari, gerek teknolojik gerekse de stratejik ilişkilerde temiz enerjiler yer alıyor. Türkiye'nin komşuları ve bölge ülkeleriyle olan ikili ilişkilerinde yenilenebilir enerjiler belirli oranda ele alınıyor. Rüzgar enerjisi alanındaki politikaları ve yatırımları nedeniyle İspanya, hidroelektrik alanındaki yatırımları nedeniyle de Norveç ile ilgili haberler bu kategoride yer alıyor. Ayrıca Avrupa Birliği'nin yenilenebilir enerji politikaları, birliğe aday ülke olan Türkiye ve diğer ülkelerle olan ilişkileri de ulusal gazetelere yansımış. AB, 2020 yılına kadar enerjisinin yüzde 20'sini yenilenebilir enerjilerden sağlamayı hedefliyor. Zaman ve Hürriyet bu kategoride birbirlerine yakın sayılarda haber yayınlamışlar.

Bilim: Bu kategori altında yenilenebilir enerjiler konusundaki bilimsel gelişmeler yer alıyor. Ayrıca yenilenebilir enerji teknolojileri, üniversitelerden araştırmacıların projeleri şirketlerin ve ülkelerin araştırma-geliştirme projeleri de bu kategoriye giriyor. Şirketlerin, yenilenebilir enerji teknolojilerini kullandığı ürünlerin lansmanları, bu konuda düzenlenen konferans, panel sempozyum ve son yıllarda sayıları giderek artan fuarlar da gazetelerde haber oluyor. Bilim başlığında en çok yenilenebilir enerji haberi Zaman'da yer alıyor.

İklim değişikliği: Kömür, petrol, doğalgaz gibi fosil yakıtların kullanılması sonucunda atmosfere salınan sera gazlarının iklim değişikliğine yol açıyor. İklim değişikliği ile mücadelede yenilenebilir enerji teknolojilerinin kullanımı, enerji verimliliği ile birlikte en önemli boyutu oluşturuyor. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin Taraflar Konferansı her yıl Aralık ayında düzenleniyor ve üç gazetede de özellikle 2005 yılından itibaren yer almaya başlamış. İklim değişikliği ile mücadelede yenilenebilir enerjilerin rolünü vurgulayan bilimsel araştırmalar da bu kategoride değerlendirilmiştir. Zaman gazetesi iklim değişikliği kategorisinde en çok habere yer verirken Hürriyet de Zaman'a yakın sayılarda habere yer vermiş

HES: Hidrolik enerji yenilenebilir enerji kaynaklarından biridir. Üç gazetede yenilenebilir enerji haberlerini incelerken HES'leri yani hidroelektrik santralleri ayrı bir kategoride ele almamızın sebebi, Türkiye'de yapılması planlanan 2000 kadar HES'in çoğunluğunun bilimsel ölçütlere uymadan, çevreye etkileri araştırılmadan, havza planlaması yapılmadan, yerel halkın onayı alınmadan projelendirilmesi ve geridönülemez ve ciddi doğa tahribatına ve toplumsal olaylara konu olmasıdır. HES odaklı yenilenebilir enerji haberleri en çok Hürriyet gazetesinde yer alıyor.

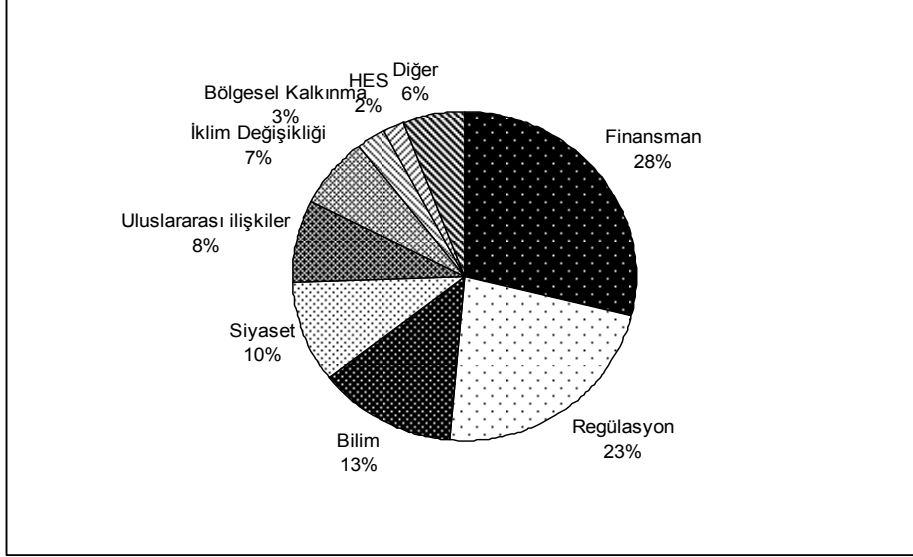
Bölgesel Kalkınma: Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü (EİE) 2006 yılında Türkiye'nin Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası'nı ve 2008'de de Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası'nı hazırladı. Bilgisayar teknikleri ve meteorolojik modeller ile en uygun rüzgar ve güneş kaynak alanlarını tespit etmek için saatlik, günlük, aylık, mevsimlik ve yıllık zaman ölçeklerinde rüzgar ve güneş rejimleri belirlendi. Yatırımcılar ve yerel yönetimler yenilenebilir enerji yatırımlarını bölgesel ve il bazında değerlendirdikleri ölçüde haber konusu olmaya başladılar. Özellikle Güneydoğu Anadolu Projesi bünyesinde bölgesel kalkınma projelerinin enerji ayağında yenilenebilir enerji kaynaklarının sıkça telaffuz edildiği göze çarpıyor. Ayrıca rüzgar veya güneş potansiyeli yüksek olan illerde yapılan resmi ve sivil toplantılarda enerji uzmanlarının kamuoyuyla paylaştığı görüşler de haber değeri kazanmış. Zaman gazetesi bölgesel kalkınmayı konu alan haberlere en çok yer veren gazete.

Siyaset: Yenilenebilir enerji konusu, yenilenebilir enerji ile ilgili yasal düzenlemelerin gündeme geldiği veya getirilmediği dönemlerde Meclis'in içinden veya dışından siyasetçiler tarafından ele alınmış. Seçim dönemleri de (2002-2007) yenilenebilir enerjilerin siyasi partilerin programlarına ve seçim beyannamelerine girdiği ve gazetelerin bunları haberleştirdiği dönemler olmuş. Sivil toplum aktörlerinin yenilenebilir enerjiler konusundaki faaliyetlerini de bu kategori içinde ele aldık. Çevre ve enerji konularında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ve toplumsal hareketlerin temsilciler özellikle nükleer santralin yapılmasını protesto ettiklerinde alternatif olarak Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyeline vurgu yaparken karar alma mekanizmalarının gerekli düzenlemeleri yapmadığını ve fosil yakıtlara bağımlılığın devam ettiğini belirtiyorlar. Zaman gazetesi, siyaset odaklı yenilenebilir enerji haberlerine en çok yer veren gazete. Diğer kategorisinde ise herhangi bir konu bağlamında işlenmeyen yenilenebilir enerji haberleri yer alıyor.

Yenilenebilir enerjide Hürriyet'te finansman haberleri öne çıkıyor.

Hürriyet gazetesinde 2000-2010 yılları arasında 875 yenilenebilir enerji haber yer almış. Şekil 3'de görüleceği gibi bu haberlerin içeriklerine inceleyerek yaptığımız sınıflandırmada yüzde 28'i finansman, yüzde 23'ü regülasyon, yüzde 13'ü bilim, yüzde 10'u siyaset, yüzde 8'i uluslararası ilişkiler, yüzde 7'si iklim değişikliği, yüzde 3'ü bölgesel kalkınma, yüzde 2'si HES'lerden oluşuyor.

Şekil 3: 2000-2010'da Hürriyet'te konularına göre yenilenebilir enerji haberleri

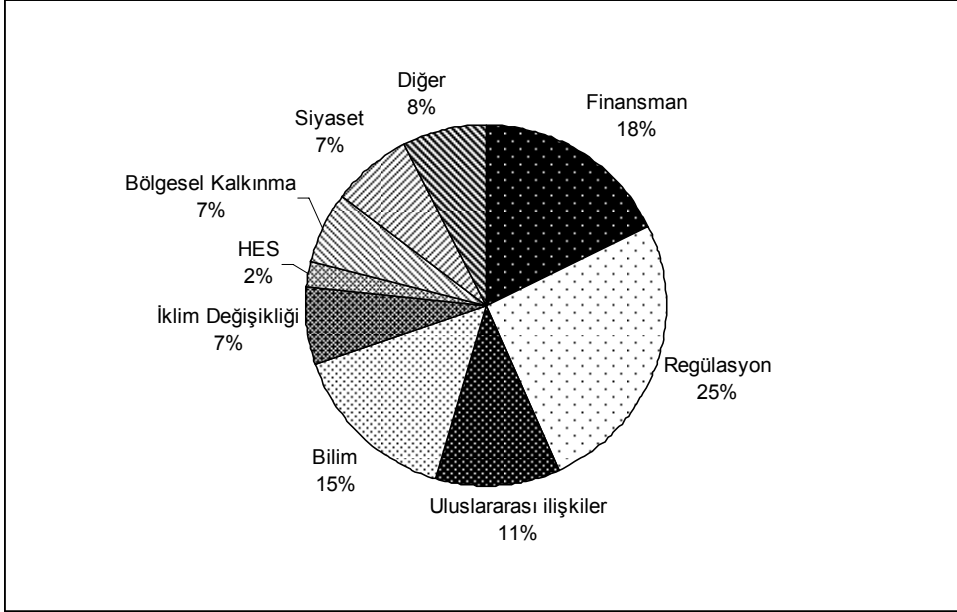

Hürriyet'in editöryal kategorisinde ise haberlerin yüzde 43'ü ekonomi bölümünde, yüzde 15'i de yazarlar bölümünde yer almış. Hürriyet gazetesinin yazarları genellikle HES protestolarını kaleme alırken Sabah gazetesinin yenilenebilir enerjiyi konu edinen yazarları, çoğunlukla Yenilenebilir Enerji Kanunu'nun Meclis'te beklentisini eleştiren yazılar yazmış.

Zaman'da regülasyon haberleri fazla

Zaman gazetesinde 2000-2010 arası 1146 yenilenebilir enerji haberine yer verilmiş. Bu haberlerin içeriklerine baktığımızda tablo şu şekilde oluyor: Haberlerin yüzde 25'i regülasyon, yüzde 18'i finansman, yüzde 15'i bilim, yüzde 11'i uluslararası ilişkiler, yüzde 7'si iklim değişikliği, yüzde 7'si bölgesel kalkınma, yüzde 7'si siyaset, yüzde 2'si HES ve yüzde 8'i de diğer kategorisinde (Şekil 4). Gazetenin kendi editöryal kategorisinde ise haberlerin yüzde 53'ü ekonomi bölümünde, yüzde 15'i gündemde ve yüzde 14'ü de bölge haberleri bölümünde. Hürriyet ve Sabah gazetesinin aksine Zaman'da köşe yazarları yenilenebilir enerji konusuna değinmezken "Yorumlar" bölümünde siyasetçilerin, bilim insanlarının ve sivil toplum aktivistlerinin konuyla ilgili yazılarına rastlamak mümkün.

Şekil 4: 2000-2010'da Zaman'da konularına göre yenilenebilir enerji haberleri

Sabah'taki yenilenebilir enerji haberleri finansman ağırlıklı

Sabah gazetesinde 2000-2010 arası 236 yenilenebilir enerji haberine yer yerilmiş. Bu haberlerin içeriklerine baktığımızda yüzde 39'unun finansman, yüzde 25'ini regülasyon, yüzde 14'ünün bilim, yüzde 6'sının uluslararası ilişkiler, yüzde 5'inin siyaset, yüzde 3'ünün iklim değişikliği, yüzde 2'sinin bölgesel kalkınmayı konu edindiğini görüyoruz (Şekil 5). Gazetenin kendi editorial kategorisinde ise yenilenebilir enerji haberlerinin yüzde 63'ü ekonomi bölümünde yer alırken onu yüzde 20'ile yazarlar kategorisi izliyor.

Şekil 5: 2000-2010'da Sabah'ta konularına göre yenilenebilir enerji haberleri

